

**Жобаның атауы:** ИРН АР23489156 «Латексті диагностикум әзірлеу үшін *Trichinella nativa*-ның альтернативті телімді иммунды ақуыздарының гендерін қолдану»

**Өзектілігі:** Трихинеллез – бұл азық-түлікпен берілетін маңызды паразитарлық зооноздардың бірі, ол *Trichinella* тектес нематодтардың инфекциялық дернәсілдері шикі немесе шала пісірілген етті тұтыну арқылы пайда болады.

*T.nativa* рекомбинантты антигендерін зерттеу бойынша ғылыми деректердің жетіспеушілігіне байланысты, жануарларда паразитті анықтау үшін телімділігі жоғары баламалық антигендердің спектрін кеңейту қажеттілігі туындайды. Ауруды ерте анықтаудың маңызды аспектілері ретінде *T.nativa*-ны балау үшін жоғары телімді антигендермен және басқада паразиттермен реакцияға түспейтін тесттердің қолжетімділігі болып табылады. Нарықтағы тестерге балама ретінде латекс агглютинация тесттері ұсынылуы мүмкін, бұл тесттерде үлгі, физиологиялық ерітіндіде сериялы сұйылту арқылы латекс шариктеріне иммобилизацияланған антидене немесе антигенмен араластырылып байланысқа түседі. Тест сенімді, қарапайым және жылдам (3 минут) орындалады, арнайы жабдықты немесе үлгілерді өңдеуді қажет етпейді.

**Мақсаты:** *Trichinella nativa* иммуноспецификалық ақуыздарын түзетін альтернативті гендерді зерттеп, серологиялық диагностикада қолданылатын антигендердің спектрін кеңейту және латекс-агглютинация негізінде тест әзірлеу.

**Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер:**

- зертханалық жануарларды *T. nativa* дернәсілдерімен эксперименттік жұқтыру және бұлшықет тіндерінен трихинелла личинкалары бөлініп алынады;
- биоинформатикалық анализ жүргізіліп, жоғары спецификалық праймерлер әзірленеді;
- трихинелла личинкаларынан ДНҚ бөліп алу және жоғары спецификалық белоктар гендерінің нуклеотидтік тізбегін секвенирлеу жүргізіледі. Халықаралық конференцияда постерлік баяндама жасалады;
- ақуыздрадың кеңістік конфигурациясын зерттеу мақсатында биоинформатикалық талдау жүргізіледі.

**Зерттеу тобының мүшелері:**

**Жоба жетекшісі** – Акибеков Өркен Сұлтанхамитұлы, в.ғ.к., ассоциирленген профессор Scopus Author ID:56606295400, Researcher ID: O-7690-2017, OR-CID: <https://orcid.org/0000-0002-8647-0083>

**Зерттеу тобы:**

Жумалин Айбек Қасиетұлы, ауылшаруашылық ғылымдарының магистрі, аға ғылыми қызметкер Scopus author ID: 57192061558, Researcher ID: AAE-7767-2022, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8661-7348>

Гаджимурадова Айсарат Махмудовна техника ғылымдарының магистрі, жетекші ғылыми қызметкер ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1808-4188>

Сыздыкова Альфия Сафиоллаевна, техника ғылымдарының магистрі, аға ғылыми қызметкер Scopus author ID: 57193998019, Researcher ID: AAE-7700-2022, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5405-2469>

Лидер Людмила Александровна в.ғ.к., доцент, ғылыми қызметкер Scopus Author ID: 56058488900, Researcher ID: O-8442-2017, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5842-0751>

Жагипар Фариза Сабитқызы, техника ғылымдарының магистрі, ғылыми қызметкер Researcher ID: AAE-7613-2022, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5296-1127>

Байболин Жасұлан Қуатбекұлы, ауылшаруашылық ғылымдарының магистрі, кіші ғылыми қызметкер Researcher ID: O-9530-2017, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6499-664X>

Губайдулин Нуртай Нурланұлы, магистр естественных наук, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8185-714X>

Асқарова Нәсіпхан Абайқызы, Orcid: <https://orcid.org/0009-0005-3726-4127>

**Осы жоба аясында жарияланған жарияланымдар мен патенттер 2024 тізімі**  
Жоқ.

**Потенциалды пайдаланушыларға арналған ақпарат:** *Trichinella nativa* иммунды телімді ақуыздарының негізінде латекс диагностикалық тест әзірленеді.